

Jacomien

JULIA BURGERS-DROST

Jacomien
trilogie
1

Julia Burgers-Drost

JACOMIEN

Jacomien-trilogie deel 1

Uitgeverij Zomer & Keuning

HOOFDSTUK 1

‘Buurvrouw!’ Een jong gezicht, ’n wuivende hand, een rap figuurtje en blijde stem: dat is Jacomien Landheer ten voeten uit. Buurvrouw oftewel ‘tante Sjouk’, komt wat moeilijk uit haar stoel. Nu heeft ze toch zó de weg afgekeken en opgelet of ze het buurmeisje aan zag komen. Tussen de rijen plantenkassen heen kan ze een best eind kijken en meestal heeft ze de deur al open vóór haar bezoek op de stoep staat.

Vroeger, toen de kinderen Landheer nog van die hummels waren, stond haar achterdeur altijd open, zodat ze uit school zo naar binnen konden wippen. Bij haar smaakten de pannenkoeken veel lekkerder dan bij maatje thuis, zo beweerden ze. Vergoelijkend verdedigde tante Sjouk hun moeder: die had het toch al zo druk als vrouw van een kweker! Elke dag vroeg op, en aan vier kinderen die elk op hun eigen manier aandacht vroegen, had ze de handen vol. Buurvrouw werd door mevrouw Landheer dan ook ten volle gewaardeerd. En nog komen de jongelui geregeld bij haar aanwippen. Ze zijn haar alle vier dierbaar, maar de oudste van het stel, Jacomien, ligt haar wel erg na aan het hart.

‘Neem me niet kwalijk, Mientje, dat je op de stoep moest wachten. Maar je weet, tegenwoordig staat de krant vol met griezelige verhalen, overvallen op oude mensen en zo. Je hebt je verstand toch niet voor niets gekregen, zo redeneer ik maar!’

Jacomien zet twee overvolle tassen met boodschappen op de keukentafel en ploft puffend op een harde stoel. Ze ordent haar donkerblonde haar dat op het voorhoofd plakt.

‘Kijk maar eens of ik niets vergeten heb, buurvrouw. O ja, de oude kaas was in de reclame en dat afwasmiddel ook. U moest de groeten hebben van de bakker.’ Jacomien helpt de tas uitpakken, ongemerkt bijna. Want ze weet dat de oudere vrouw zo graag zichzelf redt, ook in kleinigheden.

Jacomien krijgt een kopje vers gezette thee en de trommel met Goudse wafels komt op tafel.

Opeens zegt tante Sjouk, verschrikt bijna omdat ze zoiets vergeten kon: ‘En, én, Mientje?’

Jacomien straalt. Ze weet, zonder uitleg, waar buurvrouw op doelt. Ze opent haar beide handen in een kinderlijk gebaar, alsof iemand van plan is haar wat te overhandigen.

‘Twee oproepen voor een sollicitatiegesprek en ’n proefles, tante Sjouk. Twéé! En een ervan is in de woonplaats waar vaders jongste zus woont, tante Margot. U kent haar nauwelijks, denk ik, want we gaan maar weinig om met vaders familie. Maar toch, stel je voor dat ik die baan krijg!’

Jacomiens opgewektheid deelt zich vanzelf mee aan haar buurvrouw. Ze fantaseren nog even door op het onderwerp solliciteren. Twee maanden geleden is Jacomien geslaagd voor het examen voor onderwijzeres en, vanzelfsprekend zonder veel verwachtingen, verwoed aan het solliciteren geslagen. Ze is de enige uit haar klas die al enkele proeflessen heeft mogen geven, maar verder heeft ze het nog niet gebracht. Er zijn bitter weinig banen, dat weten ze allemaal, maar Jacomien blijft optimistisch. Volgens haar leraren heeft ze een grotere kans op een betrekking dan menig jaargenoot. Dat is te danken aan het feit dat ze geknipt is voor het werken met kinderen en openstaat voor de vernieuwing, zoals die momenteel in het onderwijs aan de orde is. Bovendien heeft ze de nodige ervaring opgedaan in jeugdwerk.

Dat er achter haar uiterlijk, dat zelfvertrouwen uitstraalt, soms een klein hartje schuilgaat, is voor buitenstaanders niet merkbaar. Maar tante Sjouk kent haar als geen ander: Jacomien, het ‘meisje met de liedjes’. Zo werd en wordt ze nóg door de familie genoemd. Want voor allerlei gebeurtenissen heeft ze wel een passend liedje.

‘Als je hier weggaat, kind, dan krijg je van mij een en ander mee. Ik heb zo veel huisraad en een oude vrouw als ik moet zo langzamerhand eens aan de toekomst denken, nietwaar? Toe, je drukt me plat! Nee kind, ik ben niet levensmoe hoor. Maar ik voel dat het tijd wordt om te gaan ordenen en nu moet je niet gaan zeuren. Ik heb geen kinderen aan wie ik wat geven kan en jij bent nu eenmaal altijd mijn oogappeltje geweest!’

Weg, ver weg duwt Jacomien die laatste woorden, als ze even later over het rechte tegelpad achterom naar haar eigen huis loopt.

‘Waar is maatje?’ Jacomien roept het automatisch, de kreet uit de jeugd.

Haar jongste zus, bijna haar evenbeeld, haast zich langs haar heen. ‘Ik heb dienst tot twee uur. Zeg dat tegen mamaatje, ja? Ik heb geruild, omdat mijn aanstaande schoonmama jarig is. Ik blijf daar ook slapen, in Gouda. Groetjes aan allemaal!’

‘Sterkte met je patiënten. ’t Is toch zo warm!’ zegt Jacomien nog tegen de rechte rug van Josien, die haar weekendtas achter op de fiets sjort.

In huis is het stil; de jongste en enige zoon uit het gezin Landheer is naar school en waar haar moeder zich ophoudt, ontdekt Jacomien als ze het briefje op tafel gevonden heeft. Zo zo, maatje is naar de stad met Lieke, het zusje dat in Jacomiens voetsporen loopt. Ook zij studeert voor onderwijzeres en hoopt volgend jaar klaar te komen.

Jacomien neemt voor de zoveelste maal de beide brieven met de oproep voor een gesprek ter hand. Stel je toch voor... Als ze zou mogen kiezen, zou ze niet weten welke plaats haar voorkeur had. Bilthoven is het dichtst bij huis; gemakkelijk als ze een vlaag van heimwee krijgt.

Anderzijds is ze er best aan toe om op zichzelf te gaan wonen. Natuurlijk, het zou dwaas zijn om te veronderstellen dat ze haar familie niet zou missen. Door en door ken je elkaar immers. Soms zelfs ken je elkaar té goed.

Maar je went aan het getob van Lieke, die nu al spoken ziet als zij moet solliciteren. En aan vaders zorgelijke gezicht schenk je eigenlijk ook niet veel aandacht meer. Dat hoort gewoon bij hem, zoals het drukdoenerige van maatje.

Ja, je went ontegenzegglijk aan elkaar. En Jacomien weet zeker dat als zij de deur uit zou gaan, het in huize Landheer een stuk stiller zou wezen.

Zorgvuldig zet ze de beide brieven weer achter de klok. Bilthoven dus, óf in de plaats waar tante Margot woont, hartje Veluwe. Mm, dat trekt ook... Dan roept Jacomien zichzelf tot de orde: wat verbeeldt ze zich wel, dat ze de enige sollicitante is?

Ze verfrommelt het briefje van maatje, maar strijkt het dan weer

glad. *Schil jij vast de aardappels, de andijvie is al gesneden, maar de kant-en-klare gehaktballen moeten nog wel even gebraden worden.* leest ze onder aan het kattedelletje. Dus met andere woorden: kook het eten even.

Ze maakt glimlachend een propje van het briefje en mikt het naast de prullenbak. En vanuit de keuken is even later haar heldere sopraan door het gehele huis te horen.

‘Mócht je binnenkort op eigen benen komen te staan, Mientje, dan hoeven wij als ouders ons geen zorgen te maken over jouw inwendige mens!’

Jacomien zet voorzichtig een dienblad op tafel en deelt handig het toetje uit. De slagroom is wat dun gebleven en de met zorg geschikte vruchten zakken bijna weg in de laag pudding.

‘Waarom die drukte?’ vraagt Hans. ‘Door elkaar gemixt zou het net zo goed smaken.’

‘Voor die beledigende opmerking moet je als straf alleen afwassen,’ broemt Jacomien. Maar Hans protesteert dat hij nog huiswerk moet maken en Lieke moet hem helpen met de laatste wiskunderepetitie.

‘Wat zullen jullie me missen!’ is Jacomiens dramatische besluit van het gekibbel.

Uiteindelijk doet ze in haar eentje de vaat, zet koffie en onder-tussen droomt ze weg naar een toekomst vol zonneshijn, zoals die slechts door een jonge geest gefantaseerd kan worden.

Enkele dagen later is het zover. Beladen met waarschuwingen en bemoedigingen stapt Jacomien in de trein naar Utrecht. Daar zal ze over moeten stappen en meerijden tot Apeldoorn. Lieke brengt haar weg, samen met haar schoolvriend, Douwe Wagenaar.

De donkere ogen van haar zuster vertellen Jacomien méér dan deze vermoedt. Niet alleen staat er de wens in te lezen dat ze succes zal hebben, maar er is ook een vleugje jaloezie: krijgt Jacomien niet alles wat haar hartje begeert? Een goed stel hersens, ’n vlotte manier van doen en de gave altijd en overal vrienden te kunnen maken. De gekozen studierichting is de juiste gebleken en nu is ze op weg naar een nieuw bestaan. Want dat ze die baan op de Veluwe zal krijgen,

staat voor Lieke vast.

O ja, Lieke gunt het allemaal aan Jacomien, maar zij is het beu om steeds vergeleken te worden met haar oudste zus: Jij een zus van Jacomien? Hé, wat verschillen jullie uiterlijk, hopelijk kun je net zo goed meekomen als zij?

Lieke schudt haar donkere kopje. Boos is ze op zichzelf om die nare gedachten, die vanbinnen zo kunnen plagen. Ze steekt haar hand op en Jacomien buigt zich uit het raampje om de vingers aan te raken.

‘Doe de groeten aan tante Margot. Als het daar leuk is, vraag dan of we in de zomervakantie eens mogen komen logeren!’ roept Lieke boven het geroezemoes uit.

Zonder problemen arriveert Jacomien tegen het middaguur in Apeldoorn. Even raadpleegt ze het keurig getypte briefje van het hoofd der school, de heer Jochems: ze moet met de bus verder, lijn 119.

Als ze bijna haar reisdoel heeft bereikt, kriebelt de spanning haar in het bloed. Ze heeft zo veel gefantaseerd over deze middag, maar de ervaring heeft haar geleerd dat die dromerijen zelden uitkomen; de werkelijkheid blijkt steeds anders.

De buschauffeur geeft een seintje: als ze hier uitstapt en dadelijk rechtsaf slaat, loopt ze als het ware tegen de school op.

‘Sterkte, juffie!’ grapt de man haar na. Want toen ze zo-even de weg vroeg naar de school met de Bijbel, begreep hij dat ze een proefles moest gaan geven. Jacomien kijkt de bus na, die met een luie zwaai om de bocht van de weg verdwijnt.

Dat de vakantiedrukke al begonnen is, merkt ze meteen. Al zijn het zo op het eerste gezicht voornamelijk ouderen en gezinnen met jonge kinderen.

De kerktoren slaat galmend over de huizen en straten. Jacomien vergelijkt de tijd met die van haar horloge: ruim op tijd is ze. Jammer dat ze niet eerst op zoek kan gaan naar het huis van tante Margot.

Langzaam, als was ze zelf vakantiegast, kuiert Jacomien de winkelstraat uit. Op de trottoirs staan rekken met scheppen, visnetjes en ballen. Een zomers beeld zoals dat vrijwel in elk vakantieoord te zien

is in deze tijd van het jaar.

Stel je voor dat hier inderdaad haar toekomst ligt... Die malle Lieke met haar voorgevoelens ook.

Dan ziet Jacomien de school – een oud gebouw met een schoolplein als uit een ouderwets boekje. Grote bomen staan op een rij en bieden de jeugd tijdens warme dagen schaduw. Een spijlenhek met een brede poort mankeert er nog net aan, bedenkt ze. De hoge ramen staan open en uit een der klassen klinkt vrolijk gezang. Jacomiens hart slaat een keer over: nu is ze toch heus nerveus. Ze is minstens een kwartier te vroeg. Dat is net zo onbehoorlijk als te laat, vindt ze. Zei tante Sjouk dat niet altijd: ‘Waar *te* voor staat, kinderen, is het fout. Behalve tehuis en...’

Verder kan Jacomien niet denken, want aan de zijkant van het gebouw gaat een tuindeur open en kleuters stormen naar buiten. ‘Ik de kar, ikke, ikke! Hè juf? Ik mocht eerst, hè?’

Enkele hommels duiken meteen in de zandbak, die Jacomien eerst nu opmerkt. Op de stenen rand staat speelgoed: scheppen, emmers en zeven.

‘Het zand is nat!’ juicht een hoog stemmetje. ‘De juf heeft met de tuinslang gespoten!’

Helemaal achter aan de groep kwetterende kleuters komt hun juf, een niet meer zo jong, donker meisje, dat gekleed is in een gele zomerjurk die afsteekt bij haar bruine huid. En een hartelijke stem deelt orders uit. De kinderen worden rustig, ziet Jacomien. De juf heeft een kalm gezag, waarnaar graag geluisterd wordt.

Even vergeet Jacomien zichzelf, verdiept in het tafereel op het plein. Ze glimlacht om de vermanende stem van de juf: ‘Jongens, denk erom dat we niet voor de ramen gaan spelen van de meesters en juffen. De andere kinderen moeten sommetjes maken en schrijven.’

Een ondeugend stemmetje schalt over het plein: ‘En geen zand door de open ramen naar binnen kiepen, hè juffie?’

De juf in haar gele jurk wil net op de rand van de zandbak gaan zitten, als een meisje haar op Jacomien attent maakt. ‘Daar staat een moeder zonder kind, juf. Maar de school gaat toch nog niet uit?’

Kittie draait zich om, want ze begrijpt dat dit een van de sollici-

tanten is. Met een paar passen is ze bij de ingang.

‘Je komt zeker voor een proefles en een gesprek met het hoofd van de lagere school?’ vraagt ze, gelijk haar hand uitstekend. Jacomien knikt gretig en drukt de hand van de tamelijk forse, jonge vrouw die haar warm aankijkt. Wel, als ze hier allemaal zo zijn, flitst het door Jacomien heen, dan hoop ik maar dat ze mij nemen.

‘Ik ben Kittie Verhoog, een van de kleuterleidsters. Zeg, kom een poosje bij me zitten, je bent toch te vroeg.’

Jacomien schiet in een nerveus lachje. Stelt zich dan ook voor en Kittie kijkt even nadenkend bij het horen van de naam Landheer. ‘Mijn tante woont hier ook. Ik ken haar niet zó goed, ze is een stiefzus van mijn vader, ook een stuk jonger...’

Kittie knikt, die tante kent ze wel. Af en toe schiet juffrouw Landheer hen te hulp, als ze moeilijkheden hebben met leerlingen. ‘Margot, een fijne meid. ’n Goede psychologe. Leuk zeg!’

Met aan elke hand een kleuter gaat Kittie haar voor naar de zandbak, waar al druk gespeeld wordt. ‘Zeefzand te kóóp! Zeefzand te kóóp!’ dreunen een paar stemmetjes.

‘Kom zitten, joh, en vertel eens wat over jezelf,’ nodigt Kittie. Ze klopt op de betonnen rand waar ze zelf is gaan zitten en Jacomien geeft graag gehoor aan deze uitnodiging. Ze ziet aan het openhartige gezicht van Kittie dat ze, wat haar betreft, welkom is.

‘Vanmorgen was er een meisje uit het noorden en morgen komt nummer drie. Ik ben benieuwd of ze je nemen. Het bestuur benoemt, maar wij als collega’s hebben ook een stem in het kapittel. Want wij zijn het die samen moeten werken! Toen ik begon, waren er nog voldoende banen, zeg. Maar jouw lichtung heeft de volledige opleiding en wij zitten weer met de vervolgcursussen!’

Het kwartiertje vliegt voorbij en als er een groep grotere kinderen naar buiten komt gestormd en zich naar een nabijgelegen grasveld begeeft, springt Jacomien op. Nu zal het gebeuren!

Er komt een meisje van ongeveer haar leeftijd uit de openstaande deur gestapt. ‘Kittie, mag ik vast wat van mijn kinderen naar buiten sturen die klaar zijn met hun werk?’ roept ze.

‘Mijn collega, Betty. Ze is hier ook nog niet zo lang. Wacht, ik kan

jullie nog net aan elkaar voorstellen.'

Deze Betty, ontdekt Jacomien, is wel het tegenovergestelde van Kittie. Tenger gebouwd, prachtig halflang, goudblond haar. Maar haar houding is niet spontaan en de ogen staan koel in het mooie gezicht.

'Gunst, je komt voor Bert! Die zit geloof ik al een halfuur in het kamertje,' zegt ze, haar wenkbrauwen optrekkend.

'Let maar even op de kinderen. Ik ben zo weer terug, even onze eventuele collega naar binnen brengen!' Kitties stem is gevaarlijk kalm; de manier waarop ze Betty aankijkt, doet Jacomien onplezierig aan. Die twee mogen elkaar niet, dat ziet ze in één oogopslag. Jacomien schrikt even van de slechte staat waarin de school verkeert. Vanuit de toiletten komt een lysolgeurtje aandrijven. Kittie merkt glimlachend op dat de schoonmaakster eens in de maand met dit goedje rondgaat; de geur blijft dagenlang hangen.

'Hier is ons aller kamertje, hét kamertje, waar we vergaderen en zo meer. En daar is de man die je zoekt, Bert Jochems.'

Het schoolhoofd veert op vanachter het bureau, waaraan hij zat te schrijven. Hij rukt zijn bril van het hoofd en plant hem terug, steekt een hand uit en bedankt Kittie voor het waarnemen van de honneurs.

'Eh, verdwaalde je niet in ons geriefelijke gebouw?' tracht hij grappig te zijn, wijst Jacomien een stoel en roept om de hoek van de deur dat een meisje uit zijn klas even koffie mag zetten voor hen beiden. Eindelijk zit hij weer, wist zijn brillenglazen schoon en knikt Jacomien bemoedigend toe.

Met een van de kleuterleidsters heeft ze al kennisgemaakt? O, al met beiden! Wel, straks zal hij haar aan de rest van het team voorstellen. De koffie wordt binnengebracht en Jacomien knikt naar het overnieuwsgierige meisje.

'Voor we verder gaan, ik zal maar meteen Jacomien zeggen, moet er wat van mijn hart, wat waarschijnlijk ook voor jou een teleurstelling is. Kijk, toen we onze advertentie plaatsten, hoopten we een collega voor vast te mogen aanstellen. Helaas is ons leerlingenaantal niet toereikend gebleken. Twee gezinnen met respectievelijk acht en zes kinderen gingen verhuizen. Ja, ja, je hebt hier nog flinke gezin-

nen, gelukkig wel! Dus ik moet u, eh jou erop voorbereiden dat een eventuele benoeming helaas tijdelijk is.'

Jacomien haalt licht haar schouders op. Zelfs met een tijdelijke baan zou ze blij zijn.

Er stopt een bus voor de school en kinderen met natte haren en zwemtassen op hun rug lopen met duidelijke tegenzin de school in.

Dan mag Jacomien haar kunsten laten zien in de eerste klas. Ze weet precies wat er van haar verwacht wordt en nu ze gehoord heeft dat het om een tijdelijke baan gaat, valt opeens de spanning weg. Want veel heeft ze niet te verliezen, seint haar onderbewuste.

De juffrouw die nu de eerste klas heeft, is van middelbare leeftijd. Een wat onpersoonlijk type dat zich voorstelt als José Jansen. Haar handdruk is slap en haar ogen zijn vol adoratie op het jongere schoolhoofd gericht. Dan dienen drie bestuursleden en mensen van de ouderraad zich aan, die het leuk vinden kennis te maken met een nicht van Margot.

De les verloopt zoals Jacomien dat gewend is, vlotjes en ontspannen. Haar leertoon is vrolijk, zonder gemaakt opgewekt te zijn. Ze boeit de kinderen door haar persoonlijkheid, prikkelt hen tot luisteren en bereikt zo haar doel. Het bestuur knikt tevreden, maar Jacomien kan dan toch een gevoel van teleurstelling niet terugdringen. Stel dat ze de baan krijgt: wat jammer dan dat het maar tijdelijk is!

Om vier uur, na een gesprekje, vertrekt het 'bezoek' en in het kamertje zit het voltallige personeel op haar te wachten. Kittie Verhoog heeft een stoel naast zich gereserveerd gehouden en knikt haar warm toe.

'Eh, eens even zien. De kleuterleidsters ken je. En onze José ook al, nietwaar? Wel, dan is dit Michiel, hij heeft de vierde en de vijfde klas. En onze Albert Appel meestert over de tweede en de derde; zo noemen we onze groepen voor 't gemak nog maar. Volgend schooljaar is hij van de dubbele klas af, kan-ie lui zijn in de derde, haha!' Niemand lacht mee, behalve José, die het schoolhoofd het eerst voorziet van koffie en een koekje.

Jacomien kijkt van de een naar de ander en als haar blik door

Michiel opgevangen wordt, geeft hij haar een vaderlijk knipoogje. Albert Appel volstaat met een korte handdruk; hij moet direct weg naar een cursus.

‘Groeten aan je vrouwtje!’ roept Betty hem na. Hij is pasgetrouwd, verduidelijkt ze. Op het bijna verlaten schoolplein roepen een paar kwajongensstemmetjes hem na: ‘Haha, meester Appelsap!’

Bert Jochems doet zijn best een ontspannen indruk te maken, dist grappige schoolverhalen op en laat af en toe Jacomien over zichzelf vertellen.

‘Als alles volgens plan gaat, krijgen we binnenkort vergunning een nieuwe school te bouwen. Dan zal ook de integratie een feit zijn. Kijk, de kleuters zitten nu al praktisch in hetzelfde gebouw als de andere groepen, maar we zijn, zoals je gezien hebt, eigenlijk gescheiden door een tussenruimte waar een keukentje voor gezamenlijk gebruik in is gemaakt. Maar de nieuwe school zal werkelijk één geheel zijn!’

Hij draaft nog een poosje door en Jacomien knikt braaf, om te kennen te geven dat ze hem volgt. Hij moppert over papieren rompslomp en vergunningen, lastige schoolinspecteurs en lieden die de groei van het onderwijs tegenwerken.

Kittie, die ziet dat Jacomien witjes wegtrekt, staat abrupt op, nadat Bert een halfuur heeft doorgezaagd over zijn geliefkoosde onderwerpen. Als de collega’s ingeschakeld moeten worden om een keuze te helpen doen, zo is haar mening, waarom moet Bert dan zonodig een solopartij vervullen?

‘Bert, ik moet weg. Mijn hospita is jarig, zie je. Ik weet niet of ons samenzijn al beëindigd kan worden?’

Bert komt tot zijn positieven, wat het sein voor iedereen blijkt om zo snel mogelijk hun biezen te pakken. Jacomien krijgt nog een hartelijke handdruk van hem en de boodschap dat ze morgenavond bericht krijgt.

‘Eh, ga je nu naar huis of verwacht je tante je?’ Jacomien knikt en Kittie neemt haar bij de arm. ‘Kom maar met mij mee, dan zal ik je wel een lift geven.’

Jacomien verwacht na dit royale aanbod per auto vervoerd te zul-

len worden, maar niets is minder waar. Kittie gaat haar lachend voor naar de fietsenstalling achter de school en wijst op haar fiets. ‘Jij lijkt me een veertje, Jacomien. En ik ben vrij sterk, al zeg ik het zelf! Kom, je moet mijn bagagedrager maar voor lief nemen. Als ik niets had gezegd, had je hier om zes uur nog gezeten!’

Lachend, als twee uitgelaten schoolkinderen, zwieren ze door het dorp. Jacomien klemt haar tas en die van Kittie onder haar arm en ze is blij als ze het dorp uit zijn.

‘Het is nu niet ver meer!’ roept Kit achterom, licht hijgend, want de weg kronkelt opwaarts. Rechts en links van de weg groeit maïs; de korte, stevige stengels staan er dankzij de goede zomer mooi bij. Dan remt Kittie af. Ze zijn er. Op de muur van een vriendelijk huis van vóór de oorlog staat de naam geschilderd: *De Graspol*.

Kit zet haar fiets tegen een hekje en grinnikt: ‘Ik ga even met je mee. Het feest van mijn hospita begint pas om zeven uur, zie je.’

Op hun gebel wordt niet opengedaan en bij nader onderzoek blijkt op de achterdeur een briefje te zijn geprikt: *Ben helaas weg tot vijf uur, ga maar vast in de tuin zitten. Sorry. M.*

Kit schudt lachend haar hoofd. Ze trekt Jacomien mee naar een terras waar witte stoelen staan met vrolijk gekleurde kussens. Daar, in die onbekende tuin, ontspant Jacomien pas helemaal. De zonnestralen priemen door het bladerdak van een boom, grillige figuurtjes toverend. Een spel van licht en schaduw.

Kittie trakteert haar op een kleverig dropje en samen lachen ze om een kleinigheid. En Jacomien neuriet het liedje waar ze dol op is: ‘Die hele kleine dingen, die maken me aan ’t zingen...’

HOOFDSTUK 2

Met zekere bewegingen stuurt Margot Landheer haar zwarte Mini de stad uit. Haar gedachten echter zijn nog bezig met het kind dat ze zo-even heeft geobserveerd. Het is niet goed zó intensief met je werk bezig te zijn, dat je het mee naar huis neemt, roept Margot altijd. Maar zelf ontkomt ze zelden aan dat euvel. Ze heeft dicht bij

een winkelcentrum in het hartje van de stad een klein kantoor met aangrenzende observatieruimte, waar zij met haar assistent, Eduard Bosch, dagelijks jonge kinderen test, gesprekken voert met ouders of verzorgers en rapportjes schrijft. Haar meeste klantjes zijn peuters die nog niet naar school gaan. Want doen zich dáár moeilijkheden met aanpassing of gedrag voor, dan wordt door het onderwijzend personeel de schooladviesdienst ingeschakeld.

Nadat Margot indertijd haar studie orthopedagogiek voltooid had en enkele jaren in verschillende tehuizen ervaring had opgedaan, kreeg ze een uitnodiging om in Amerika te komen werken, samen met enkele pedagogen uit verschillende Europese landen. De doelstelling was voornamelijk het uitwisselen van ervaringen ten behoeve van de moeilijk opvoedbare peuter. Het was een mooie tijd, waaraan Margot met genoeg terugdenkt. Wat was ze, ondanks haar dertig jaren, nog groen op ander gebied. Ondanks haar kennis van psychologie was ze niet in staat zichzelf te beoordelen. Met een harde smak is ze tegen een muur gestuit, die opgebouwd bleek uit allerhande verdrongen gevoelens.

Toch is ze uit de moeilijkheden gekomen, dankzij de hulp van een veel oudere vriend. Nee, Margot dwaalt in gedachten niet graag af naar de tijd, toen ze pas terug was in het land.

Vol plannen zat ze, geïnspireerd door de opgedane buitenlandse ervaringen.

Met de hulp van enkele artsen als ruggensteun durfde ze het aan een bureau op te richten, waar ouders van zeer jonge kinderen terechtkonden met hun opvoedingsproblemen. Ook de gemeente werkte volledig mee. Ze had in een mum van tijd een prima werkruimte, in hetzelfde gebouw waar een team gehuisvest was en nog is, dat zich belast met het testen van schoolkinderen.

Van haar moeder, die indertijd trouwde met een weduwnaar-metkroost, beschikte ze over een kleine erfenis. Het bedrag stond al jaren vast; het wachten was op de juiste gelegenheid het geld verantwoord te besteden.

Het wonen op kamers in de stad begon Margot te vervelen; ze ver-

langde naar een eigen onderkomen. Waarvoor kon ze moeders geld beter gebruiken dan voor een eigen woning? Zo kwam ze in aanraking met een jonge makelaar, die nog maar kort met een compagnon samenwerkte.

's Avonds, na haar werk, kwam hij haar herhaaldelijk halen om samen de vrijstaande huizen te bezichtigen. Maar vreemd genoeg kon Margot geen keuze doen. En dat in een tijd waarin het aanbod groter was dan de vraag!

Margot was zelf verbaasd over deze besluiteloosheid, die geheel in strijd was met haar gebruikelijke gedrag. Algauw moest ze kleur bekennen: tot over haar oren was ze verliefd op de jonge makelaar! Ze prentte zichzelf in dat het geen pas gaf deze vriendschap te laten voortduren, wegens het vrij grote leeftijdsverschil. Hoe, zo vroeg ze zich af, kan een vrouw als zij vallen op een jongere man? Maar Harm was dan ook geen doorsneepersoon. Zijn uitstraling overrompelde Margot volkomen. En de eerlijkheid van haar karakter dwong haar de waarheid onder ogen te zien: ze was verliefd, en hoe!

Haar dagelijkse werk leed niet onder de persoonlijke problemen. Wel bleek ze niet in staat te werken aan haar boek over een psychisch gestoord peutertje. Steeds wanneer ze haar Amerikaanse gegevens aan het sorteren was of achter haar schrijfmachine zat, droomde ze weg als een pril schoolmeisje.

Harm plaagde haar, want hij had al gauw in de gaten hoe het met zijn cliënte gesteld was. Het huisjes kijken werd al gauw gecombineerd met een etentje of een bezoek aan een theater. Nog nooit in haar gehele leven heeft Margot zo vaak voor de spiegel gestaan als in die weken van vriendschap met de 'hartenbreker', zoals later haar oudere vriend en uitgever van haar boek hem noemde.

'Je bent aan het inhalen geweest,' zei Sacco van der Putte. 'Tracht een en ander van jezelf door de vingers te zien, spreek jezelf eens voor de verandering toe zoals je dat de ouders van je klantjes doet. Het leven is geen sprookje, wij zijn geen ongerepte, volmaakte personen, Margot. Zelfs een superbeschaafd en bescheiden persoonnetje als Margot Landheer heeft zoiets als vergeving nodig. Zelfaanvaarding is pas mogelijk, nadat je je door Jezus Christus

hebt laten reinigen!’

Harm, o Harm, wat had je me in je ban, denkt Margot. Dat ze na enkele jaren nog niet in staat is het van zich af te schuiven, is voor haar het bewijs dat de situatie van toen zeer diep in haar ziel is gegrift.

Want toen Harm haar droomhuisje, De Graspol, eindelijk vond, werd hun vriendschap nog hechter. Met oogkleppen liep ze voor! Want waarom was ze niet achterdochtig dat Harm haar nooit meenam naar zijn ouderlijk huis, een middelgrote boerderij aan de andere kant van het dorp waar ze kwam te wonen? Als Harm bij haar kwam, was ze een stukje van hem: ze ging op in zijn persoonlijkheid.

In die dagen had Margot voor het eerst sinds jaren weer eens contact met een zoon van haar vader. Haar stiefbroer, kweker van beroep, kwam haar tuin zelf beplanten met heesters en heideplanten van de eigen grond. Ze waren vast van plan het contact te verstevigen, maar ze is daarna nog één keer naar Boskoop geweest. Al haar vrije tijd was voor Harm, die nog steeds genoot van de afhankelijkheid van de wat oudere vrouw. Oprecht vroeg hij zich af of hij nu eindelijk zijn helft voor het leven gevonden had. Margot intrigeerde hem: enerzijds de ontwikkelde psychologe, anderzijds het onbedorven meisje dat tot dan toe slechts geleefd had voor haar studie en werk.

Boven hun verliefde hoofden pakten zich onverwachts enkele wolken samen. Harms compagnon werd in de gelegenheid gesteld zich in te kopen bij een oom die een florerende makelaardij had en zich binnen afzienbare tijd terug zou trekken. Ook voor Harm zou er toekomst zitten in dezelfde firma en hij zou een dwaas zijn wanneer hij de geboden kans niet met beide handen greep. Zonder zich al te veel aan te trekken van het teleurgestelde gezicht van zijn vriendin, ondertekende hij de contracten.

Echter, de weekends waren voor háár. Samen trokken ze eropuit en Margot was in gedachten haar eigen praktijk al aan het afbouwen. Want dat ze binnen niet al te lange tijd zouden trouwen, sprak voor haar vanzelf. Ze beschouwde zich zonder meer als Harms bruid. Om het geld hoefden ze een huwelijk niet uit te stellen. En om de leeftijd

zeker niet; Harm kuste immers haar zorgen weg als ze er wéér over begon dat ze ouder was dan hij? Ach, hoe zoet was het om door Harm geleerd te worden hoe goed de liefde kan zijn in intieme beslotenheid, zoals die slechts door twee verliefden kan worden beleefd. Margot kende zichzelf niet meer. Waar waren haar remmingen gebleven? Maar ze hield zich voor, dat ze toch zeer binnenkort de bruid zou zijn. Een man als Harm kon je toch niet afwijzen? Zo'n vurig levend mens, met hartstochtelijke behoeften, zou stuklopen op een frigide houding, zo meende Margot. Ze wist dat ze zichzelf weg-gaf tegen een te hoge prijs, maar ze bleef doof voor die innerlijke stem.

Enkele maanden leefde ze op de toppen van het geluk. Het werk op haar bureau lukte uitermate goed, het contact met artsen uit omliggende plaatsen kwam tot stand, zodat meer en meer kindertjes werden doorgestuurd naar de zachte, vriendelijke orthopedagoge. Ze kon overweg met bijna alle ouders, uit elk milieu.

En dan waren er de weekends, samen met Harm, ergens in een zomerhuisje of een motel. Want dat hij niet graag in haar huisje kwam, zo dicht bij zijn ouders, begreep ze zo langzamerhand wel. Met een paar woorden vertelde Harm dat hij problemen thuis had. Hij had zijn erfdeel op korte termijn willen hebben, wat voor zijn ouders moeilijk bleek. De broer van Harm, die inmiddels zijn landbouwstudie had afgerond en daarna de dienstplicht moest vervullen, kwam in het bedrijf en later zou dit hem toekomen. De bedoeling was dat Harm zijn erfdeel in gedeelten zou krijgen. Maar nu hij zich wilde inkopen in een makelaarskantoor, zat hij dringend verlegen om geld. Na veel harde woorden en door een onverzettelijke houding kreeg hij zijn zin, terecht volgens hemzelf.

Margot durfde niet te vragen hoe het precies in elkaar zat, maar ze begreep zo ook wel dat Harms ouders en broer een zware tijd zouden doormaken, waarin niet geïnvesteerd zou kunnen worden.

Langzaamaan werd Harms houding jegens Margot wat onverschilliger. Hij had steeds een of andere smoes bij de hand. Nooit nam hij haar mee naar zijn nieuwe behuizing en hun ontmoetingen vonden altijd ver buiten de bekende omgeving plaats. Hun intieme

verhouding bleef niet zonder gevolgen, wat voor Margot onverklaarbaar was. Sinds haar meisjesjaren was ze geleidelijk aan vertrouwd geraakt met de gedachte nooit zwanger te zullen worden. Daarom had het werken met kinderen haar zo getrokken: heel haar moederlijke hart kon ze uitleven bij de probleemkinderdjes. En nu zou ze toch zelf een baby krijgen...

Ach, naderhand begreep ze dat haar probleem klassiek was. Zij, een verblinde jonge vrouw, die kennismaakt met een man die haar overrompelt met zijn charme. Maar dat zij een der velen was, wie wil zoiets aanvaarden? Als ze nu een vrouw was zonder mensenkennis... Blind was ze geweest!

Tot het laatste toe hoopte ze nog dat Harm net zo blij zou zijn als zij. Hij had gezegd niet bij haar te zullen komen wegens een stevige verkoudheid. Maar Margot wilde niet wachten met het vertellen van het grote nieuws. Ze had pas haar zwarte Mini aangeschaft en ook haar rijbewijs kortgeleden veroverd. Op vrijdagavond, zo nam ze zich voor, wilde ze Harm verrassen. Zonder moeite vond ze de weg naar de stad en het flatgebouw waar Harm zijn kantoor had.

Diep geschokt ontdekte ze dat ze niet welkom was: in Harms flat werd een feest gevierd zoals zij zelf nooit had willen bijwonen. Een geheel andere Harm 'stond haar te woord', zoals ze het later voor zichzelf noemde. Geen armen om haar heen, geen hartstochtelijke zoenen en ietwat zinnelijk gefluisterde woordjes.

In een spiegel zag ze hen beiden weerkaatst. Zij in een eenvoudige jumper op een grijze rok, om de schouders een kort vestje. Licht krulhaar dat om haar doodsbleke gezicht kranst, ogen als van een pop – verstart. En dan Harm: zijn donkere haar zit slordig, uit zijn mond komt een dranklucht, zijn das losjes om de kraag van zijn overhemd. Zijn ogen gloeien als bij een zieke.

Margot weet nog hoe ze vol ontzetting beide handen op haar buik legde, als verontschuldigde ze voor het ongeborn kind het gedrag van de aanstaande vader.

Harm was woedend! Hij had de relatie met de zachte, 'groene' Margot willen verbreken, maar op een beschaafde, rustige manier. Per slot van rekening mocht ze hem dankbaar zijn dat ze niet langer

een halfslachtig wezen gebleven was: half vrouw, half meisje. Nee, dit had hij niet gewild! Twee werelden, hem beide vertrouwd, die door elkaar liepen.

Margot zag zijn nieuwe vriendin de hal binnenkomen. Een charmant meisje van om de twintig, dat vertrouwelijk tegen hem aanleunde en vroeg of ze een cliënte was of een collectante? Toen begreep Margot dat ze maar één ding kon doen: naar huis gaan. Op de snelweg kwam Margot weer tot zichzelf, ze dwong haar aandacht bij de weg en het verkeer. Vlak bij huis ging het mis. Een onvoorzichtige krantenjongen zwierde voor haar wielen, maar zij wist hem te ontwijken. Wel botste ze in haar vaart tegen een lantarenpaal. Het leven van de jongen werd gespaard, dat heel erg kleine begin in Margots lichaam werd echter het uiteindelijke slachtoffer.

Alleen een vertrouwde arts was op de hoogte van het stille drama, en later de uitgever Sacco van der Putte, die haar stimuleerde bij het schrijven over haar Amerikaanse ervaringend. Dankzij hem, die toen al bijna zeventig was, krabbelde Margot weer op. Per slot van rekening had ze toch niet voor niets psychologie gestudeerd. Ze leerde te relativeren, trachtte afstand te nemen van de eigen belevenissen, wat echter lang niet altijd zo goed lukte.

Voor Harm is het een geheim gebleven dat ze een kind van hem heeft gedragen. Ze weigerde nadien hem te ontvangen. Ze schreef een pittige brief waar Harm het mee kon doen, één die hij zijn leven lang niet meer zou vergeten. Maar Margot gaf geen gelegenheid voor het betuigen van zijn spijt.

Ze stortte zich, nadat ze hersteld was, op haar werk. En met succes, dankzij de platonische liefde van Sacco, die op zijn beurt weer steun had aan háár.

Haar eerste boek werd een succes door de informatie over het jonge kind dat op een originele manier geobserveerd werd; leesbaar voor mensen zonder langdurige schoolopleiding.

Sacco moedigde haar aan, dat ze eens moest proberen te schrijven over ouders die een probleemkindje hebben. Over de lange weg die geplaveid is met stenen van geduld. Een weg die ouders én kind én

hun hulpverleners te gaan hebben. Ook de begrijpelijke roman werd goed ontvangen en sindsdien heeft Margot geregeld gepubliceerd.

De klap die ze kreeg toen Sacco van der Putte onverwacht kwam te sterven, was haast net zo hard als de slag die Harm haar had toegebracht. Maar nu was Margot sterker van geest. Hier was geen greintje schuldgevoel over een kindje dat niet verwekt had mogen worden, om op zo'n wrede manier de levenskansen te worden ontnomen. Nu was er slechts een diep verdriet om de beste vriend, de geestelijke partner, haar steun en toeverlaat.

De eenzaamheid brak bijna al Margots krachten. Niemand, niemand kon ze meer deelgenoot maken van dat altijd knagende schuldgevoel, zich besmeurd voelen door de verhouding met Harm. 'Lage liefde' noemde Sacco het, in tegenstelling tot die van een hogere soort, waar geheel andere motieven aan ten grondslag liggen.

Nog altijd zijn er dagen dat Margot het met zich meesleept: de miskraam, de hartstochtelijke ogenblikken met Harm, haar verguldheid dat zij zijn uitverkorene was. Maar Sacco heeft haar de weg tot zelfvergeving niet voor niets gewezen. Dapper houdt ze zich vast aan de herinnering aan hun gesprekken en zijn brieven. Wrang denkt ze nu, wanneer ze voor de spiegel staat: Margot Landheer, een keurige, ontwikkelde, nog jonge vrouw. Niet lelijk, niet mooi. Op haar hoeft niemand jaloers te zijn, niet op haar 'status', woning of uiterlijk. Iedereen schijnt haar bovendien het succes te gunnen.

In het dorp wordt ze door menigeen op handen gedragen. Ze staat altijd klaar voor de kerk, de jeugd en de bejaarden. Gaandeweg is ze een soort notabele geworden. Een adres waar je kunt komen uithuilen.

Weer een stoplicht, bijna thuis nu.

Margot zucht licht. Wat dom dat ze zich vanochtend pas herinnerde dat ze langer op kantoor zou blijven: haar jonge compagnon moest naar een afspraak. Of haar nicht het briefje op de deur gevonden heeft? Misschien had ze beter de school kunnen bellen, maar dat zou voor het meisje weer betekenen dat ze de familierelatie uit de doeken moest doen. Ach, ze zal wel zien.

Ze is het nog niet met zichzelf eens, of ze bij een eventuele benoeming Jacomien zal aanbieden bij haar in huis te komen. Boven heeft ze ruimte voldoende, dat wel.

Margot draait haar wagentje de grote weg af en rijdt op een sukeldrafje achter een grote vrachtwagen aan die pas op het laatste moment afslaat. Dan ziet ze haar geliefde huisje, De Graspol. Graag had ze het van de hand gedaan na dat met Harm, maar om financiële redenen ging dat niet. Een alternatief was gauw gevonden: nieuwe verf en nóg meer struiken en heideplanten waren de oplossing voor buiten. Binnen hebben de timmerman en na hem de schilder wekenlang werk gehad De Graspol om te toveren tot wat het nu is.

Margot rijdt tot vlak voor het huis. Een fiets hangt slordig tegen een hekje. Vanuit de schuur klinkt opgewonden geblaf: haar hond is blij zijn bazin te horen. Een huis, een baan, een hondje als Tommo: ze heeft veel.

Margot duwt een paar meteen weer terugverende krullen wat weg. Ze overdenkt in razend tempo wat ze zich herinnert van Jacomien en dankzij haar training is ze in staat de eigen tobberijen voorlopig weg te schuiven. Haar gast gaat vóór. Wat is het leven rijk als je geleerd hebt wat velen schijnbaar missen: het opstaan voor de ander.

In haar stem ligt al de hartelijkheid besloten die ze voelt voor de medemens, als ze met uitgestrekte handen op Jacomien toekomt: ‘Welkom, nichtje, in ons dorp en welkom in mijn huis!’

Wat wél in tegenstelling is met de protesten uit de schuur.

HOOFDSTUK 3

‘Hoe waren de kinderen daar, Jacomien, kon je hun dialect wel verstaan?’

Jacomien blijft die avond, thuis, vertellen. En de belangstellende huisgenoten blijven vragen. Stel je toch voor, de eerste uit het gezin die misschien een baan krijgt en dan het huis, het vertrouwde nest verlaat.

Voorals Lieke, anders zo rustig en stilletjes, diept het onderwerp